

PENSIOENSYSTEMATIEK REGEERAKKOORD

Is het pensioenplan wel rechtvaardig?

Als het aan het kabinet ligt, wordt de doorsneesystematiek afgeschaft en vervangen door een systematiek met leeftijdsonafhankelijke pensioenpremies. Maar leidt dit niet tot ongelijke behandeling? De voors en tegens van de pensioenplannen van het kabinet.

Tekst Corey Dekkers

Sinds 2014 is het kabinet met sociale partners in gesprek om te komen tot een nieuw pensioenstelsel. Uit het regeerakkoord blijkt dat het kabinet de doorsneesystematiek wil afschaffen en deze wil vervangen door een systematiek met leeftijdsonafhankelijke premies. Het kabinet lijkt daarmee afscheid te willen nemen van de uitkeringsovereenkomst en over te stappen naar een premieovereenkomst. Omdat deze systematiek voor elk pensioencontract gaat gelden, zal de mogelijkheid van een stijgende premiestaffel in een beschikbarepremieregeling tot het verleden gaan behoren.

Een leeftijdsonafhankelijke premie betekent dat naarmate de deelnemer ouder wordt, er per ingelegde euro minder pensioen kan worden opgebouwd. De vraag is of deze systematiek verdedigbaar is op grond van de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid (Wgbl). In dit artikel ga in op de vraag of de voorgestelde pensioensystematiek al dan niet leidt tot ongelijke behandeling. Daarbij beperk ik me tot de pensioensystematiek zoals voorgesteld in het regeerakkoord en niet tot de systematiek zoals opgenomen in het in mei uitgelekte concept-pensioenakkoord van sociale partners.

Solidair

Het kabinet vindt de doorsneesystematiek niet langer houdbaar. De doorsneepremiesystematiek houdt in dat werkgevers met een jong bestand een hogere premie betalen dan nodig zou zijn voor dit bestand. Zij zijn daarmee solidair met branchegenoten met een ouder werknemersbestand. In geval van een werknemersbijdrage zijn de jongeren rechtstreeks ook solidair met de ouderen.

Volgens het kabinet sluit dit pensioenstelsel beter aan bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

Door de toenemende generatiekloof zal de pensioenbijdrage van jongere werknemers toenemen ten gunste van de oudere collega's. Deze onwenselijke herverdeling is een argument het huidige pensioensysteem te heroverwegen.

Vlakke premie

In het regeerakkoord heeft de coalitie haar voorkeur uitgesproken voor een pensioensysteem bestaande uit een leeftijdsonafhankelijke pensioenpremie. Deelnemers krijgen een opbouw die past bij de ingelegde premie. Dit betekent dat de pensioenopbouw daalt naarmate men ouder wordt. Volgens het kabinet sluit dit stelsel beter aan bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Voor werkgevers wordt het aantrekkelijk om oudere werknemers in dienst te nemen dan wel te houden. Duidelijk is dat het kabinet naar een vlakke premie wil.

Wet gelijke behandeling

Pensioen is een arbeidsvoorwaarde. Daarom zijn de bepalingen uit de Wgbl van toepassing. Artikel 3 onderdeel e van de Wet gelijke behandeling bij leeftijd (Wgbl) bepaalt dat iedere vorm van onderscheid in arbeidsvoorwaarden op grond van leeftijd verboden is. Strikt genomen dus ook bij pensioen. Echter, zo staat in artikel 8 lid 3 Wgbl, is het verbod van onderscheid niet van toepassing op

actuariële berekeningen bij pensioenvoorzieningen waarbij met leeftijd rekening wordt gehouden. Op grond van deze bepaling mogen voor personen met een verschillende leeftijd verschillende actuariële factoren worden toegepast. Diverse uitspraken van het College voor de Rechten van de Mens (CRM) geven aan dat actuariel onderscheid is toegestaan, zolang deze maar niet tot uiting komt in de bijdrage van de individuele deelnemer. Met andere woorden: zolang de werkgever het verschil maar betaalt.

Uit de uitspraken van het Europese Hof, (*Dansk Industri/Karsten Eigil Rasmussen en Danmark/Experian*) kan afgeleid worden dat artikel 8 lid 3, onderdeel c Wgbl, geen juiste implementatie is van Richtlijn 2000/78/EG6. Het gevolg is dat artikel 8 lid 3 onderdeel c Wgbl buiten toepassing gelaten dient te worden. Hierdoor is actuariel onderscheid in arbeidsvoorwaarden, dus pensioen, in principe niet toegestaan.

Hoewel de CRM eerder oordeelde dat het beschikbaar stellen van een vlakke premie onder de uitzondering van artikel 8, derde lid, Wgbl valt, zodat het verbod van onderscheid op grond van leeftijd niet van toepassing is (zie CGB 17 mei 2004, oordeel 2004-51), kan deze argumentatie niet langer standhouden nu artikel 8 lid 3 Wgbl niet meer toepasbaar is. »

- » Voormalig Minister Jette Klijnsma heeft aangegeven dat de bepaling bij wet zal worden aangepast. Dit betekent niet dat leeftijdsonderscheid in pensioenopbouw helemaal verboden is. Onderscheid is nog steeds mogelijk zolang het maar objectief gerechtvaardigd is.

Leeftijdsdiscriminatie

Vast staat dat door uit te gaan van een vlakke premie jongeren voor hun premie een hoger pensioen terugkrijgen dan ouderen. Een vlakke premie levert derhalve een ongelijke pensioenuitkering op die terug te voeren is op basis van leeftijd. Op zijn minst kan geconcludeerd worden dat hier sprake is van leeftijdsdiscriminatie.

Nu de actuariële uitzondering niet langer van toepassing is, zal beoordeeld moeten worden of dit onderscheid objectief gerechtvaardigd is. Van objectieve rechtvaardiging is sprake als het doel legitiem is en de middelen om het doel te bereiken passend en noodzakelijk zijn. Daarbij mogen geen andere oplossingen voorhanden zijn die leiden tot geen of minder onderscheid, of die minder bezwaarlijk zouden zijn.

Onderscheid is ook toegestaan als deze gebaseerd is op werkgelegenheids- of arbeidsmarktbeleid ter bevordering van arbeidsparticipatie van bepaalde leeftijdscategorieën, voor zover dit beleid is vastgesteld bij of krachtens wet.

Argumenten kabinet

Het kabinet heeft een aantal argumenten geuit die het nieuwe pensioensysteem rechtvaardigen. Deze zijn voornamelijk sociaal economisch gefundeerd. Door invoering van een leeftijdsonafhankelijke premie blijft de pensioenregeling voor oudere deelnemers betaalbaar. Voor

Toetreding tot de arbeidsmarkt wordt dan voor de jongeren juist minder aantrekkelijk gemaakt

werkgevers blijft het hierdoor aantrekkelijk oudere werknemers in dienst te nemen, dan wel te houden. Door afschaffing van de doorsneepremie worden jongeren niet langer onevenredig geraakt in hun pensioenbijdrage. Toch is er wat af te dingen op deze argumenten.

Minder aantrekkelijk

Bij verzekerde premieovereenkomsten waar een stijgende premiestaffel wordt gehanteerd zal de invoering van een leeftijdsonafhankelijke premie ertoe leiden dat de jongeren juist duurder worden dan nu het geval is. Toetreding tot de arbeidsmarkt wordt dan voor jongeren juist minder aantrekkelijk gemaakt. Dat geldt ook als de leeftijdsonafhankelijke premie hoger is dan de gemiddelde doorsneepremie.

Daarnaast bestaat er al een pensioensysteem dat veel kenmerken van het pensioenvoorstel heeft. De zogenaamde *Collective Defined Contribution*-regeling (CDC-regeling) Een CDC-regeling kenmerkt zich doordat de werkgever een vaste premie betaalt waarbij een bepaalde pensioenambitie wordt nagestreefd die voor iedere deelnemer gelijk is. Is de premie niet meer toereikend, dan wordt het ambitieniveau naar beneden bijgesteld.

Hoewel in dit systeem nog steeds een vorm van solidariteit kent tussen jong en

oud, is deze minder ingrijpend dan bij de verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfondsen. Het grote voordeel van de CDC-regeling is, naast de vlakke premie, dat er geen sprake is van degressieve opbouw.

Niet noodzakelijk

De conclusie luidt dat het invoeren van een nieuw pensioensysteem op zich niet noodzakelijk is, omdat er reeds een pensioensysteem is dat beter past binnen de Europese gelijke behandelingswetgeving. Hierdoor kan gesteld worden dat de noodzakelijke objectieve rechtvaardiging ontbreekt. Ook het aanvoeren dat het pensioenvoorstel onderdeel is van werkgelegenheids- of arbeidsmarktbeleid ter bevordering van arbeidsparticipatie van bepaalde leeftijdscategorieën, zal niet snel succesvol zijn aangezien een deel van de jonge deelnemers in een premie-regeling daardoor juist duurder wordt voor werkgevers. Het woord is nu aan de politiek en de sociale partners. «

Corey Dekkers
senior pensioenjurist op de afdeling fiscale en juridische zaken
Pensioennavigator.